

Habilitation Thesis

Premises, Actors and Media Instruments for the Emergence of a European Public Sphere. The Case of Romania

Candidate: Senior Lecturer **Valentina PRICOPIE**, Ph.D., senior researcher with
The Institute of Sociology of the Romanian Academy

2012

Titlu:

Premise, actori și instrumente media pentru emergența unei sfere publice europene. Cazul României

Rezumat:

Lucrarea de față constituie o sinteză a cercetărilor personale efectuate în ultimii ani și, în special, după dobândirea titlului de doctor în științele comunicării (Lyon, 2006), care se circumscriu, în marea lor majoritate, analizei premiselor favorabile constituirii unei sfere publice naționale în România care să fie convergentă la modelul european propus de noile rezoluții, politici, strategii și planuri de acțiune promovate, începând din 2005, la nivel central european. Studiile punctuale propuse în cele ce urmează identifică actorii cei mai importanți în spațiul public național (respectiv opinia publică și mass-media) cu ingerința actorului supra-național Uniunea Europeană în dezbaterile și discursurile lansate înainte și după aderarea la UE; cel din urmă actor apare în discursul media din România, în special în cei trei ani de dinaintea aderării efective, ca unul aproape „naturalizat”, în sensul că tematicile europene migrează, începând cu 2003, din paginile de politică externă ale cotidianelor naționale în cele de politică internă. Cei trei actori sunt operaționalizați la nivel discursiv în Secțiunea I, adesea prin abordări comparative (perspectiva discursivă națională /vs./ perspectiva discursivă europeană, presa românească /vs./ presa franceză în materie de tematici privilegiate și perspective promovate de media în abordarea acestora. Abordarea comparativă constituie, astfel, singura posibilitate viabilă, în contextul în care studiile dedicate emergenței sferei publice europene sunt departe de a emite concluzii definitive și de ordin general.

O incursiune schematică în teoria sferei publice, precum și o inventariere sumară a abordărilor contemporane în lucru asupra sferei publice europene emergente în relație cu promovarea conceptului la nivel operațional în planurile europene și în *White Paper for a European communication policy* (2006) sunt incluse în acest studiu, astfel încât să permită o dimensionare potențială a sferei publice dezirate la nivel european cu un focus pe cazul tânărului stat membru, România. Ne preocupăm, mai exact, de presa scrisă centrală din România, supusă unor transformări radicale la nivel de structură și de identitate profesională, inițial sub influența expectațiilor produse la nivel social,

politic și cultural față de aderarea la Uniunea Europeană și, ulterior, după 1 ianuarie 2012, sub presiunea unei cerințe de „alinieră” la peisajul european, tradusă în discurs prin reintegrarea în „marea familie europeană”.

Transformările jurnalismului românesc sunt operaționalizate după o metodă nouă structurată în Quebec, descrisă în secțiunea I, și adaptată unui corpus de presă „europeană” (românească), metodă sociologică folosită pentru prima dată în Europa. Un alt capitol al Secțiunii I este dedicat Turciei, în calitatea sa de aspirant la apartenența europeană, și se focalizează, de această dată, pe tulburările identitare produse în diferitele sfere publice naționale din Uniunea Europeană, în corelație cu noțiunea de „the Other of Europe”, din ce în ce mai larg dezbătută de comunitatea științifică europeană. În ceea ce privește acest concept, studiile comparative pe care le-am realizat asupra orientărilor discursive ale presei din România și din Franța sunt unice la nivel național și amplu citate în context european. Acestea readuc în centrul dezbaterii opinia publică în context european, un alt actor-cheie pentru emergența unei sfere publice europene integrate. În acest caz, propunem în secțiunea I o analiză sumară asupra percepțiilor și reprezentărilor opiniei publice europene pornind de la cel mai amplu studiu periodic bianual care se realizează în acest sens, Eurobarometru, cu accent pe o cercetare, de asemenea inedită la nivel național și european – analiza cauzală a percepțiilor europene dedicate cercetării științifice în relație cu transformările la care a fost supus vocabularul de operaționalizare a cercetării științifice în Europa din anii '70 până astăzi.

În finalul secțiunii I, am inserat ultimele rezultate ale preocupărilor personale în materie de cercetare monografică dedicată publicațiilor periodice ale Școlii Sociologice de la București (1919-1943), care explică, prin extrapolare, paradigma întoarcerii la Europa, prin abordarea, aici, a relațiilor interacademice cu școlile de gândire sociologică din Statele Unite în perioada interbelică. Cercetarea completează un studiu mai vechi pe care l-am publicat în 2004 dedicat relațiilor interacademice România-Franța în perioada respectivă, dat fiind faptul că cele mai intense schimburi interacademice în domeniul sociologiei promovate de reprezentanții Școlii de la București s-au realizat cu aceste două țări.

În Secțiunea II a prezentei lucrări sintetice, am schematizat planurile de evoluție și dezvoltare a carierei profesionale, științifice și academice, pornind de la principalele axe de cercetare care dimensionează demersul nostru științific, axe identificate în Secțiunea I. În această perspectivă, Secțiunea III reunește principalele

referințe la contribuțiile științifice personale citate, precum și referințele bibliografice asociate conținutului științific propus în primele două secțiuni.

Abstract:

Our present thesis is a synthesis paper of our research conducted in the past few years, in particular after having been awarded a doctoral degree in communication sciences (Lyon, 2006). Our research revolves around the study of the favourable premises for the emergence of a national public sphere in Romania, in line with the European model proposed by the EU resolutions, policies, strategies and action plans ever since 2005. The specific studies detailed below focus on identifying the most important national actors (i.e. the public opinion and the media) as well as the role of the European Union in the debates and discourses launched before and after Romania's accession to the EU. The European Union is present in the media discourse particularly in the three years which preceded Romania's accession. It is worth mentioning that ever since 2003, European themes have been transferred from the world politics pages to the home politics pages. Section I identifies the main actors at the level of discourse, often by means of a comparative approach (preferred themes and views in the national discourse /vs. / European discourse, the Romanian media /vs./ the French media. This comparative approach seems the only valid choice, given that the studies dedicated to the emergence of a European public sphere are far from final.

Our paper also includes a brief presentation of the theory of public sphere, as well as an inventory of current approaches to the emerging European public sphere, as promoted by European projects and in the *White Paper for a European communication policy* (2006). Our aim is to establish the potential of the European public sphere, with particular focus on the case of a young Member State, i.e. Romania. We are more specifically focused on the study of the national daily newspapers that have undergone major structural and identity transformations, initially under the influence of the social, political and cultural expectations regarding accession to the European Union and after 1 January 2012, under the pressure of "EU compliance" seen as a process of reintegration into the "greater European family".

The transformations of the Romanian media are identified according to a new method stemming from the School of Quebec, as described under Section I. For the first time in Europe, we have applied this theory to a corpus of "European" (i.e. Romanian) media articles. Another chapter of Section I is dedicated to the case of Turkey as candidate country and focuses on the identity issues arising in various national public

spheres of the European Union as regards “the Other of Europe,” a concept that is gradually become the centre of debates in the European scientific community. In this respect, our comparative studies on media discourse in Romania and France are unique to Romania and extensively quoted in Europe. The studies shift focus to another key actor for the emergence of an integrated European public sphere, i.e. the public opinion. Consequently, Section I proposes a brief analysis of the perceptions and representations public opinion in Europe, starting from the most extensive biannual survey conducted – i.e. the Eurobarometer. We have also emphasised our approach to a new type of research at national level, namely the analysis of the European public opinion on scientific research in connection with the transformations of scientific vocabulary in the surveys conducted in Europe starting with the 1970’s.

The final part of Section I comprises the latest findings of our monographic research dedicated to the periodicals published by the Bucharest School of Sociology (1919-1943). Our focus is on explaining, by way of extrapolation, the paradigm of Romania’s return to Europe, given the context of the academic relations between the Romanian and American schools of sociology in the period of time between the two World Wars. This research is complementary to another research we published in 2004, dedicated to the academic relations between Romania and France during the same period of time, considering that the representatives of the Bucharest School of Sociology were mostly involved in exchanges with France and the United States.

Section II of our present synthetic paper provides details of our plans for the development of our professional, scientific and academic career, having as starting point the main research themes considered under Section I. Section III comprises the most significant references to our scientific contributions, as well as bibliographical references associated with the scientific content presented in the first two Sections.